

МОТИВИ
към
Правилник за администрацията в съдилищата

В бр. № 11 от 02.02.2023 г. на „Държавен вестник“ е обнародван Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс (ЗИД на ГПК), приет от 48-то Народно събрание, като е предвидено същият да влезе в сила от 1 юли 2024 г... Законната реформа предвижда пълна дигитализация на производството и централизирано случайно разпределение на заповедните дела между районни съдии от цялата страна с цел улесняване достъпа на страните до делото и ускоряване времетраенето на съдебния процес, както и разпределение на заповедните дела съобразно натовареността на съдилищата, без да се прилагат правилата за местна подсъдност. Предвижда се също така, че всички процесуални действия в заповедното производство ще се извършват в електронна форма и всички актове на съда в производството, включително заповед за изпълнение и изпълнителен лист, се издават в електронна форма.

Отложеното действие (vacatio legis) на влезлия в сила закон бе с една единствена цел – да се осигурят всички нужни условия за реформата – допълване на подзаконовата нормативна уредба в съответствие със ЗИД на ГПК, както и изграждане на модула за централизираното разпределение и електронната обработка на заповедните дела в Единната информационна система на съдилищата. С ново изменение в ГПК, обнародвано в ДВ, бр.67 от 09.08.2024 г., се предвижда отлагане влизането в сила на закона за 01.07.2025 г.

С решение по т. 17 от Протокол № 6/10.10.2024 г. на Пленума на Висшия съдебен съвет е създадена работна група от съдии, адвокати и съдебни изпълнители във връзка с изпълнение на Дейност 2 на проект „Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата“, финансиран по Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България 2021-2026 г. (НПВУ), която има за цел да подпомага изграждането на модул „Централизирано разпределение и електронна обработка на заповедни дела“ (МЦРЕОЗД), интегриран с ЕПЕП“, който ще има нужните функции, за да реализира практически новите положения в гражданския процес, досежно заповедното производство.

В хода на изпълнение на възложените й с решението на Пленума на Висшия съдебен съвет задачи, горепосочената работната група изготви проект за изменение и допълнение на Правилника за администрацията в съдилищата (ПАС), който има за цел да приведе разпоредбите му в съответствие с действащата нормативна уредба, както и да обезпечи успешното прилагане на Правилата за оценка на натовареността на съдиите (ПОНС), Правила за разпределение на делата по реда на чл. 9, ал. 3 от Закона за съдебната власт, приети с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (протокол № 46/10.12.2024 г.), Наредба № 5 от 01.06.2017 г. за организацията и реда за водене, съхраняване и достъп до електронните дела и начина на съхраняване на доказателствата и доказателствените средства по делата, както и вътрешния оборот и съхраняването на друга информация, обработвана от съдебната администрация и др., в следните основни направления:

На първо място, се предлагат изменения и допълнения, които регламентират начина на образуване, регистриране и администриране документите по заповедните производства. Същите са необходими поради обстоятелството, че към настоящия момент в разглеждания нормативен акт липсва необходимата правна регламентация, която да подпомага и дава указания на съдебната администрация по специфичната дейност свързана с воденето в електронна форма на заповедните производства.

С цел създаването на единен електронен регистър, в който да се описват заявленията за издаване на заповед за изпълнение, подадени по електронен път или на хартиен носител, в чл. 30 се създава нова ал. 2, предвиждаща заявленията за издаване на заповед за изпълнение, подадени по електронен път или на хартиен носител, да се описват в единния електронен регистър за цялата страна, при което ще получават входящи номера, отразяващи датата, часа и поредността на постъпването им.

За избягване недвусмислено тълкуване на реда за образуване на електронно дело по заповедни производства, в чл. 35, ал. 5 изрично е направено препращане към процедурата, разписана в чл. 31, ал. 4 от Наредба № 5 от 01.06.2017 г. за организацията и реда за водене, съхраняване и достъп до електронните дела и начина на съхраняване на доказателствата и доказателствените средства по делата, както и вътрешния оборот и съхраняването на друга информация, обработвана от съдебната администрация. Текстът предвижда, че с подаването на заявление за издаване на заповед за изпълнение чрез специализирания електронен формуляр на Единния портал за електронно правосъдие или въвеждането във формуляр на данните от неговия електронен образ в информационната система на съдилищата се създава автоматично електронно дело.

Гаранция за пълната дигитализация на заповедните производства е и разпоредбата на новосъздадената ал. 4 на чл. 87, в която изрично се посочва, че по заповедни производства в електронна форма уведомяването на определения съдия за разпределеното дело, постъпващите по него документи и върнатите по делото съобщения се извършва по електронен път.

На второ място, се предлагат изменения и допълнения, които регламентират съхраняването на документите по заповедните производства. Промените се налагат с оглед създаването на разпоредби, уреждащи специфичните аспекти при архивирането на делата, образувани по заповедните производства и разписването на ясни указания към администрацията на съдилищата.

В чл. 58 е предвидено ново задължение на служба „Архив“, която ще приема и съхранява материали на хартиен носител по заповедни производства след изтичане предвиден в новия чл. 60а срок, а именно - в края на месеца, в който изтичат една година от датата на образуване на заповедното производство или в срок, определен от административния ръководител.

Задължението на служба „Архив“ към съответния съд да води отделна архивна книга за постъпилите на хартиен носител материали по заповедни производства намира уредба в допълнението на чл. 59, ал. 2.

С новосъздадената разпоредба на чл. 63а се урежда редът и начинът за предаване в архив на материали на хартиен носител по заповедни производство в електронна форма, а чл. 65, ал. 1 се предвижда срок от 7 години за съхранение на внесените в архива материали на хартиен носител по заповедни производство в районните съдилища.

В глава шестнадесета „Поддръждане и съхранение на делата“ се създава нова разпоредба (чл. 82а), в която се съдържа правната регламентация на съхранението на материалите на хартиен носител по заповедните производство, като се предвижда следното:

Материали на хартиен носител по образувани заповедни производство да се съхраняват от съда, пред който е постъпил документът или от съда, който е осъществил връчването на съобщението. Тези книги ще се съхраняват общо в папки, като изрично е посочено, че не се създава отделна папка за всяко дело. Книжата ще се поддръждат хронологично по реда на постъпването им без значение за кое дело се отнасят.

При поддръждането и съхранението на материали на хартиен носител по образувани заповедни производство водещо няма да е конкретното дело, а периода на съхранението им.

Друга разпоредба, свързана със съхранението на материалите на хартиен носител по заповедните дела е новата ал. 4 на чл. 84, съгласно която те се съхраняват отделно от останалите дела и за тях не се водят картон заместител.

Материалите на хартиен носител по заповедни производства ще имат специфичен ред за администриране и съхранение, поради което е и необходимо приемането на предложенията за изменение и допълнение на Правилника за администрацията на съдилищата.

На трето място, се предлагат изменения и допълнения, с които се регламентират задължения на служба „Връчване на призовки и съдебни книжа“, тъй като и при тази дейност са налице редица особености при делата, образувани по заповедни производства. Съобщенията по заповедни производства ще се генерират и изпращат за връчване чрез информационната система от компетентния съд, като след връчването им съобщенията ще се въвеждат в информационните системи на органите на съдебната власт от съдебния служител, който е осъществил връчването на съобщението.

На последно място, се предлагат изменения и допълнения, които имат за цел да се осигурят коректното прилагане на Правилата за оценка на натовареността на съдиите, като се гарантира еднаквият подход при образуването, респ. отчитането на частни граждански дела, а също и да се обезпечи отчитането на реално постъпилите въззивни дела, респективно обективно измерване на натовареността на въззивните съдилища в хипотезата на повторно постъпилите въззивни дела след прекратяване от въззивния съд с оглед отстраняване на нередовности в жалбата срещу решението на първоинстанционния съд, допълване и поправка на очевидна фактическа грешка в решението, изменение в частта за разноските и др.

Настоящият текст на чл. 80, ал. 10 от ПАС разпорежда при повторно постъпване в съда на въззивни жалби по граждански, търговски и наказателни дела, по които производството по делото е било прекратено и делото е върнато на първоинстанционния съд за поправка на очевидна фактическа грешка, допълване, изменение в частта за разноските на решението или отстраняване на нередовности и за администриране на жалбата, делото да се образува под нов номер и да се разпределя на първоначалния съдия-докладчик, като е предвидено и тези хипотези да се отчитат в отделна графа в статистическите формуляри, както и в съответния софтуер за случайно разпределение на делата. Тази редакция води до липса на обективност в оценката на броя на постъпилите дела и натовареността на съдилищата, като са констатирани случаи, при които по една въззивна жалба в съответните горестоящи инстанции, връщайки делото за администриране, се образуват по две или повече въззивни дела, което на свой ред осуетява възможността да се обосноват изводи за степента на натовареност на всеки един въззивен съд.

Целта, която си поставя предложеният текст на чл. 80, ал. 10 от ПАС е насочена към коректно отчитане работата на въззивните съдии в случаите на постановяване на актове за връщане на делото на долустоящия съд за поправка на очевидна фактическа грешка, допълване, изменение в частта за разноските на решението или отстраняване на нередовности и когато процедурата по администриране на жалбата не е приключила.

Образуването на делата е фактор, който оказва пряко въздействие върху натовареността на съдилищата и нейната оценка. Нееднаквото прилагане на правилата, уредени в ПАС по отношение образуването и воденето на делата води до липса на единен подход от една страна и затруднения при установяване на реалната натовареност на съдилищата, от друга. Разнопосочните практики се явяват резултат от липсата на ясна регламентация в ПАС. Същевременно въвеждането на унифициран подход при образуването на делата, доколкото видът на делото обуславя и различен шифър, респ. статистически код и оценка за сложността и тежестта на делото, ще доведе

до обективна оценка на натовареността на всеки съд. Това може да бъде постигнато с промяната в текста на чл. 80, ал. 1, т. 2, б. „б“ от ПАС, посредством която ще се преодолеят констатираните проблеми.

В обобщение може да се направи извод, че предложенията за изменение и допълнение на нормативния акт преследват основно две цели:

- привеждането му в съответствие с чл. 409а от Гражданския процесуален кодекс (обн. в ДВ, бр. № 11 от 02.02.2023 г.), който предвижда всички процесуални действия в заповедното производство се извършват в електронна форма и всички актове на съда в производството, включително заповед за изпълнение и изпълнителен лист, се издават в електронна форма; и

- коректно отчитане на натовареността на въззивните съдии в случаите на постановяване на актове за връщане на делото на долустоящия съд за изпълнение на указания, поправка на очевидна фактическа грешка, допълване, изменение в частта за разностите на решението или отстраняване на нередовности и когато процедурата по администриране на жалбата не е приключила.

Приемането на измененията и допълненията в Правилника за администрацията в съдилищата няма да доведе до разходване на допълнителни финансови средства.

С проекта не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз, поради което не се налага по акта да бъде изготвена справка за съответствие с европейското право.

Проектът на Правилник за администрация на съдилищата ще бъде публикуван на интернет страницата на Висшия съдебен съвет, раздел „Обществени консултации“ за срок от 14 дни. Съкратените срокове за обществени консултации се предпоставят от предстоящото влизане в сила на относими нормативни текстове от Гражданския процесуален кодекс – 01.07.2025 г. и необходимостта от привеждането в спешен порядък на подзаконовия нормативен акт в съответствие с първичната нормативна уредба.